

ASPECTE ALE MIȘCĂRII REVOLUȚIONARE ȘI DEMOCRATICE ALE TINERETULUI ÎN SĂLAJ (1890—1949)

Cunoașterea istoriei poporului român, studierea drumului parcurs de masele populare pentru făurirea unei Români libere și independente, trebuie să reprezinte o trăsătură esențială a conștiinței de sine a fiecărui cetățean al patriei. Studiarea istoriei poporului român pune în lumină faptul că acest popor — subjugat de secole — prin forțele sale revoluționare și progresiste, patriotice a înfăptuit toate marile transformări pe care le cunoaște astăzi România socialistă. Cunoașterea de către tinăra generație a trecutului glorios al poporului, a luptelor duse de către comuniști și uteciști — o componentă importantă a procesului de formare a conștiinței socialiste — reprezintă un act încărcat de adânci semnificații patriotice. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, menționa cu diverse prilejuri că: „Este necesar să punem un mai mare accent pe cunoașterea de către tineret a trecutului de luptă al partidului și poporului. Să prezentăm permanent stările de lucruri din trecut, să reamintim cum a trăit clasa muncitoare, tineretul în trecut, pentru că numai așa tinerii vor putea să înțeleagă mai bine realizările de astăzi, condițiile pe care le au”¹.

În acest context, prilejuit de împlinirea a 60 de ani de la constituirea organizației comuniste de tineret, vom încerca să cuprindem activitatea mișcării de tineret din județul Sălaj de la începuturi și pînă la unificarea tuturor organizațiilor de tineret.

Încă de la apariția pe scena vieții social-politice a României, tineretul s-a integrat organic în mișcarea muncitorească, luînd parte la toate acțiunile și manifestările organizate de către clasa muncitoare. Din primele momente, tineretul a încercat să se organizeze în diferite cercuri, cluburi, asociații, etc., care aveau în final același scop: lupta pentru înfăptuirea unei lumi libere și lipsite de exploatare.

În județul Sălaj — care pînă în 1918 aparținea imperiului Austro-Ungar — primele forme și începuturi de organizare ale tineretului le descoperim în a doua parte a secolului al XIX-lea; pentru că și în Sălaj exploatarea îmbrăca aceleași forme, cu referință la caracterul social și național, „proletarii sălăjeni”, români și de alte naționalități, „formați mai ales din calfe și din ucenici ai diferitelor ateliere patronale”², pătrunși de ideile socialiste, încep să se organizeze. La Zalău,

¹ Nicolae Ceaușescu — *Expunere la Consfătuirea de lucru a activului de partid în domeniul ideologiei și al activității politice și cultural educative*, București, 1971, p. 71;

² A. Deac, *Episoade din activitatea revoluționară pe teritoriul județului Sălaj, în Silvania*, mai 1971;

în 1890, calfele de cizmari pun bazele unei case cercuale, adoptînd în același timp și statutul organizației muncitorești³. Un an mai tirziu, 1891, calfele de meseriași au votat statutul cercului cultural⁴. Neîndoielnic, tinerii sălăjeni au participat alături de masele populare sălăjene la frământările pe care le-a cunoscut județul la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX (la Nusfalău în 1895, la Valcău de Sus în 1904, etc.). Participarea tineretului sălăjean în cadrul activităților organizate de către diverse organizații democratice și revoluționare a reprezentat un pas înainte în procesul de organizare și formare a unei organizații unice.

Constituirea în 19–20 martie 1925 a organizației unice de tineret — Uniunea Tineretului Comunist — a reprezentat un pas important în procesul de maturizare a tineretului. „U.T.C. s-a situat cu consecvență în fruntea mișcării revoluționare și democratice de tineret din România, eroismul, dirzenia, abnegația și demnitatea fiind virtuți dovedite cu prisosință în cele peste două decenii de luptă ilegală”⁵. Încă de la începutul organizării tineretului în noua organizație revoluționară, așa cum se arată într-o lucrare monografică, P.C.R. „și-a asumat toată răspunderea pentru formarea, creșterea și educarea tineretului în spiritul principiilor comuniste, militante, a respectului și venerației față de glorioasele tradiții ale înaintașilor, pentru atragerea și antrenarea lui la lupta eroică pentru înflorirea nobilelor sale idealuri. În concepția Partidului Comunist, tineretul revoluționar, prin cutezanța gândirii și entuziasmul acțiunii, trebuia să reprezinte principalul izvor de cadre, schimbul său de mîine”⁶.

Perioada de timp de la înființarea P.C.R. și a U.T.C. și pînă la menționarea în documentele Siguranței a unor activități „subversive” desfășurate în Sălaj, este caracterizată foarte plastic de către gazeta *Meseșul*: „Nu simțiți că oeva greu, amenințator, plutește în atmosferă, odată cu frământările sociale, cu crizele de tot felul — mai ales morale — și că întreaga mașinărie mondială pîrlește sinistru din temelii gata să se năruie?... La noi, politica de după război, formată dintr-un lanț de tragere pe sfoară a mulțimii și a micilor slujbași, a creat o atmosferă agitată, îmbibată de ură, neîncredere și nemulțumire. Adunările din ce în ce mai cercetate ale „socialiștilor”, unde naivitatea țărănimii hărțuite de greul vieții și exploatarea... Țărănimia e bintuită de griji, de nevoi, de tot felul de greutăți și e profund nemulțumită. Țărănii noastre cu toată droaia de legi sînt mai puțin protejați ca animalele terenurilor de vînătoare. Ei formează un lanț din ce în ce mai bun pentru secera-roșie a comunismului ascuns sub forma socialistă sau democratică sau sub altă denumire...”⁸

Dintr-un document aflăm că Grigore Băieș din Giurtelecul Șimleului, este urmărit pentru „activitatea de propagandă comunistă desfășurată în căzărmi în rîndurile tinerilor țărani”⁹. Tot pentru activitate comunistă este urmărit și studentul Ștefan Kelemen, originar din Zălău¹⁰.

Un raport al Poliției orașului Zălău, adresat organelor ierarhice, arată că activitatea comunistă în județul Sălaj este desfășurată de elemente „care au îmbrățișat ideile comuniste în diferite centre mai mari industriale și care din lipsă de muncă (anii trizei economice — n.n.) și datorită concedierii muncitorilor se găsesc din nou în județ”¹¹. În toată această perioadă 1930–1940, se cerea comisarilor de poliție din localitățile țării să supravegheze îndeaproape orice activitate desfășurată de către tinerii înscrși în organizația U.T.C. Notele informative, ra-

³ Arhiva Institutului de studii istorice și social-politice de pe lingă C.C. al P.C.R., fond 170, dosar 217 (cf. supliment *Silvania*, mai 1971, articolul lui A. Deac);

⁴ *Idem*, fond 172, dosar 218;

⁵ Vezi în acest sens lucrările: C. Petculescu, *Crearea Uniunii Tineretului Comunist*, București, 1972 și *File din istoria U.T.C.*, București, 1980, ediția a II-a;

⁶ *File din istoria U.T.C.*, ed. II, p. 8;

⁷ C. Petculescu, *Crearea Uniunii...*, p. 168–169;

⁸ *Meseșul*, Zălău, I, din 7 iulie 1925;

⁹ Arh. C.C. al P.C.R., fond 10, dosar 2668, p. 33 (cf. A. Deac);

¹⁰ *Idem*, dosar 2669, p. 16;

¹¹ *Idem*, dosar 2648;

poartele, ordinele trimise cu această ocazie cuprind o serie întreagă de informații foarte valoroase din bogata activitate desfășurată de către tinerii uteciști¹².

Numeroși tineri sălăjeni au activat în cadrul celulei P.C.R. din Șimleu Silvaniei, menționată într-un raport din 5 ianuarie 1933¹³. Se arată că celula P.C.R., numărând 50—60 membri, avea legături cu Comitetul regional Oradea al P.C.R.

Este tot așa de adevărat că și partidele politice urmăreau atragerea tineretului în vederea pregătirii lui pentru activitatea politică promovată de acestea. Menționăm în acest sens un program de organizare a tineretului în cadrul organizației județene a Partidului Național-Tărănesc¹⁴. Aceste încercări nu au prins în masele de tineret, intru-cît dezideratele cuprinse în programele partidelor politice nu corespundeau poziției sociale în care se găsea tineretul de la sate.

Ca rezultat al acțiunilor de organizare a tineretului, de analiză a situației concrete din țară, a fost convocată în iunie 1934 Plenara Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, care a analizat „situația organizatorică, mișcările greviste la care a participat organizația de tineret și sarcinile care rezultau” a remarcat „necesitatea ca U.T.C. să desfășoare o mai susținută muncă în organizațiile de masă inițiate sau îndrumate de P.C.R., să lichideze unele lipsuri care împiedicau mobilizarea efectivă a maselor de tineri..., plenara a semnalat încă o dată, creșterea pericolului fascist...”¹⁵.

Așa cum se arată într-un articol publicat anterior¹⁶: „Pe teritoriul județului (Sălaj — n.n.) ample acțiuni au desfășurat revoluționarii cu ocazia zilei de 7 noiembrie, zi de solidaritate internațională cu Rusia Sovietică, cu partidul bolșevicilor lăurit de V. I. Lenin”. Cu prilejul unei astfel de manifestări, pe teritoriul județului Sălaj, a fost răspândit un manifest, semnat de către „Uniunea Tineretului Comunist din România. Delegațiunea din Județul Sălaj. 1934 Nov.” și intitulat: „Muncitori tineri, muncitoare tinere, muncitori tineri agricoli și viticoli, soldați și studenți. Tovarăși și tovarăse”¹⁷. Cuprinsul manifestului cheamă întregul tineret sălăjean la demonstrații de stradă la 7 noiembrie 1934. Reproducem câteva fragmente din manifestul răspândit: „Muncitori tineri, muncitoare tinere. Uniunea Tineretului Comunist din România în cele mai multe rinduri a invitat tineretul social-democrat și independent social spre a forma front unic în contra fascismului și a războiului și spre a organiza tineretul pentru recerînțele zilnice, dar au fost împiedicați în fiecare ocazie pentru formarea frontului unic... În 7 noiembrie ieșiți pe străzi și demonstrați în contra războiului și fascismului pretinzînd scoaterea din vigoare a Legii prerogative; și în contra zilei de lucru de 12—13 ore... Pentru muncă egală, salar egal, pentru ziua de lucru cu 6 ore. Ajutor imediat pentru șomeri în contul statului și a fabricanților. Ștergerea dărilor și datoriei, pentru împărțirea pămîntului și aprovizionarea cu instrumente și sămînță în mod gratuit...”.

Datorită interpretării greșite a unei rezoluții adoptate de Congresul al VI-lea al Internaționalei comuniste a Tineretului (ianuarie 1936), începînd cu a doua parte a anului 1936 „celulele U.T.C., organele și organizațiile locale s-au desființat, uteciștii urmînd să-și desfășoare activitatea democratică, antifascistă în alte organizații”¹⁸. Totuși, în august 1936, prefectul județului Sălaj, într-o adresă confidențială, ordona supravegherea activității organizațiilor P.C.R. (deci și a U.T.C.-ului) pe teritoriul județului, interzicerea manifestărilor împotriva războiului, „împiedicarea manifestărilor de stradă de la 14 august 1936”, „proiectate” de către C.C. al P.C.R. ca urmare a creșterii pericolului fascist¹⁹.

¹² Arh. Stat. Sălaj — Zalău, fond Comisariatul de poliție Șimleu Silvaniei, dos. 63/1933, 73/1934;

¹³ Arh. C.C. a P.C.R., fond 10, dosar 2668, p. 145;

¹⁴ *Sălajul Nou*, Zalău, I, nr. 2 din 15 iulie 1934;

¹⁵ *File din Istoria U.T.C.*, p. 194;

¹⁶ A. Deac, *op. cit.*

¹⁷ Arh. C.C. al P.C.R., fond 106, dos. 58; manifestul mi-a fost comunicat de către cercetătorul Cornel Grad de la Muzeul de istorie și artă din Zalău, căruia îi mulțumesc încă o dată;

¹⁸ *File din istoria U.T.C.*, p. 220;

¹⁹ Arh. Stat. Sălaj — Zalău, fond Prefectura jud. Sălaj — confidențiale, dos. 303/1936;

Pornind de la această stare de lucruri existentă, rezoluția P.C.R. „Sarcinile imediate ale tinerilor comuniști”, adoptată în ianuarie 1939, aprecia că „dizolvarea Uniunii Tineretului Comunist a fost o gravă greșală politică și stabilește ca sarcină prioritară refacerea organizațiilor revoluționare ale tineretului”²⁰. Tot în luna ianuarie 1939, Secretariatul Comitetului teritorial Transilvania al P.C.R. a hotărât ca sub îndrumarea sa politică să creeze Comitetul teritorial de tineret, care „trebuie organizate și la nivel regional, județean, orășenesc și sătesc”²¹.

Înrăutățirea situației economice a țării în deceniul al IV-lea, a constituit un factor de agravare al contradicțiilor sociale, concretizate în dezvoltarea lupiei clasei muncitoare, a țărănimii împotriva exploatarei, a abuzurilor autorităților, ale organelor de represiune, etc.

La începutul verii anului 1939, este trimis de către Cercul teritorial Cluj Iosif Micu, pentru a organiza și conduce în calitate de secretar mișcarea muncitorească revoluționară, antifascistă de tineret din județul Sălaj și în special în partea denumită „Zona de sub Codru”²². Fiind un județ cu specific agrar, nucleul U.T.C. format s-a orientat în primul rând în organizarea tinerilor țărani. Astfel „celule țărănești bine organizate” existau la Cehu Silvaniei, Benesat, Ulmeni, Nadișul Român, Nadișul Hododului, Tămășești, Oarța, etc.

Caracteristic pentru sfârșitul deceniului al IV-lea este efortul muncitorimii de a organiza „breslele”, înființate de către regimul dictaturii regale a lui Carol al II-lea, în locul sindicatelor dizolvate. Organizarea muncitorilor în „bresle” s-a făcut pe baza luptei de clasă. Cu toată tentativa de opoziție a regimului, acțiunile organizate de clasa muncitoare continuă să se desfășoare. Astfel muncitorii sălajeni de la minele de cărbuni din Cristolțel, aparținând societății miniere „Valea Almașului” au declarat grevă, cerind satisfacerea revendicărilor lor economice și sociale, încheierea unui nou contract colectiv de muncă²³. Toate încercările autorităților de a rezolva într-un mod favorabil lor conflictul, se lovesc de rezistența dirză a muncitorilor mineri²⁴, din rindul cărora, un mare număr era format din tineri. Greva minerilor a durat câteva săptămâni, ea încheindu-se în final cu satisfacerea revendicărilor.

Sînt cunoscute nefastele consecințe pe care le-au avut asupra locuitorilor Sălajului urmările prilejuite de odiosul Dictat de la Viena din 30 august 1940. Locuitorii Sălajului, îndrumați de comuniști au organizat numeroase acțiuni îndreptate împotriva politicii hitleriste și horthyste de dezmembrare a României. Un manifest lansat de tineri în Șimleul Silvaniei, scoate în evidență faptul că tinerele ardelen la răspîntii istorice a știut să-și arate spiritul dirz și categoric luînd hotărîri care l-au dus la realizarea idealului național: „Pe vechea linie a destinului nostru transilvănean, pe linia generațiilor creatoare de istorie, pe linia luptei intransigente pentru libertate și independență a sunat ceasul luptei pentru apărarea eternelor noastre ideale. Nu cedăm o palmă de pămînt din sfintele noastre ogoare”²⁵.

La fel și grupele ilegale ale uteciștilor din Cehu Silvaniei și Jibou, conduse și îndrumate de P.C.R. și-au manifestat²⁶, alături de întreg poporul Transilvaniei și României întregi, împotrivirea curajoasă față de revizionismul horthyst și tot-

²⁰ *File din istoria U.T.C.*, ed. II, p. 232;

²¹ *Ibidem*;

²² I. Micu, *41 de zile în ghearele D.E.F.-ului*, București, 1974; în partea întâia a volumului sînt tratate cîteva aspecte din mișcarea antifascistă, muncitorească revoluționară, ilegală desfășurată în intervalul 1939—1941 în nordul Sălajului.

²³ Arh. Stat. Sălaj — Zalău — *idem*, doc. 104/1940;

²⁴ Gh. I. Bodea, *Acțiuni revendicative comune ale oamenilor muncii români și maghiari împotriva exploatarei capitaliste, în Studii de istorie a naționalităților conlocuitoare din România și a înfrățirii lor cu naționalitatea română. Naționalitatea maghiară*, I, București, 1976, p. 364;

²⁵ Arhiva M.F.A., M.St.M., dos. 118/1940—1941, fila 128 (cf. T. Bunescu, *Lupta poporului român împotriva Dictatului fascist de la Viena (august 1940)*, București, 1971, p. 85;

²⁶ I. Micu, *op. cit.*, p. 71—76;

odată hotărîrea dirză și fermă de a apăra străvechiul pămînt al Țării Silvaniei, al Ardealului românesc.

În primele zile ale lunii septembrie 1940 ia ființă Comitetul regional al comuniștilor din nordul Transilvaniei²⁷. Celulele U.T.C. din „Zona de sub Codru”, îndrumate de comuniștii din Cehu Silvaniei și Benesat, aparțineau de circumscripția Criș. Primul manifest, lansat de Comitetul regional al comuniștilor din nordul Ardealului scotea în evidență faptul că: „Fidelitatea revoluționară, atașamentul și dragostea față de Partidul Comunist Român rămîn neschimbate în sufletul nostru. Steagul revoluționar al Comitetului teritorial al P.C.R. a fost ținut sus, neînfrînt și nepătat. Cu fidelitate proletară și recunoștință aplecăm acest steag în fața C.C. al P.C.R.”²⁸

O sarcină primordială și a uteciștilor sălăjeni în vederea educării tinerilor în spiritul luptei de clasă, a fost organizarea de „seminarii, așa numitele „serate de ceaî”, avînd un program cu conținut revoluționar, acțiuni culturale cu ocazia sărbătorilor de iarnă, cu scopul de a strînge bani, haine și alimente pentru deținuții politici și familiile lor”²⁹.

În urma arestării comunistei Iuliana Szabó³⁰, membră a Comitetului regional al comuniștilor din nordul Transilvaniei, organizațiile și celulele comuniste și de tineret în mare parte au „căzut” în vara anului 1941. Au fost arestate 1210 persoane — români, maghiari, evrei. În iulie 1941, celulele U.T.C. din nordul Sălajului, „Zona de sub Codru”, au fost descoperite, membrii lor fiind arestați și internați la Baia Mare³¹, apoi în diferite lagăre de concentrare.

Cu toate aceste drastice măsuri, luate de autoritățile fascisto-horthyste, numeroase rapoarte ale organelor de jandarmerie și poliție, consemnau faptul că celulele comuniste au fost reactivizate, acest lucru întîmplîndu-se și în Zălau. Între 5—26 mai 1943, la Satu Mare s-a desfășurat procesul a 169 de acuzați din județele Satu Mare, Sălaj și Bihor, în rîndurile lor fiind și numeroși tineri³². Tinerii muncitori sălăjeni din centrele miniere Tihău, Lupoaia, Cristolțel, Surduc au participat la grevele organizate în anii 1941 și 1942 pentru obținerea salariilor restante și revizuirea lor în concordanță cu prețurile de pe piață, ziua de muncă de 8 ore, etc. Acțiunile greviste s-au soldat cu rezultate favorabile pentru muncitori³³.

O parte din tinerii sălăjeni au participat la lupta antifascistă prin refuzul de a se înrola în armată, au tăiat firele de telegraf, telefon etc. Asemenea cazuri s-au semnalat pe teritoriul județului la Someș—Odorhei, Halmășd, Hodod, Buciumi, etc.³⁴.

Vestea întoarcerii armelor împotriva Germaniei hitleriste și împotriva Ungariei horthyste a dat prilejul numeroșilor tineri sălăjeni, înrolați în armata română, să participe la marea ofensivă începută la 23 August 1944 pentru curățirea teritoriului românesc și realizarea Ardealului strămoșesc la patria mamă. Mulți dintre ei au participat la luptă încă de la primele schimburi de focuri și pînă la semnarea armistițiului. Au participat la eliberarea satelor și comunelor sălăjene, dîndu-și obolul de singe și pentru eliberarea teritoriului ungar și cehoslovac. Numărul celor care au luptat este foarte mare, iar spațiul tipografic nu ne permite să-i amintim pe toți. Vom aminti doar cîțiva: Teodor Sonea, Petru Prodan,

³³ *Idem*, p. 133, 136, 157;

³⁴ Arh. Stat. Sălaj — Zălau, fond Tribunalul județean Sălaj, dos. nr. 2443, 2857, 2804, 4452/1942;

^{34a} Datele le-am extras din lucrarea *Cronică ostășească a veteranilor de război din județul Sălaj*, mss. 1981, pregătită pentru tipar de către Gheorghe Perneșiu, căruii îi mulțumesc încă odată pentru ajutorul acordat;

²⁷ St. Com. Satu Mare, 1969, p. 10; D. Csáthi, *Forgószélben (Magyar—román viszony 1940—1945)*, Budapest, 1968, p. 68;

²⁸ A. Simion, *Dictatul de la Viena*, Cluj, 1972, p. 247;

²⁹ *Rezistența antifascistă în partea de nord a Transilvaniei*, Cluj, 1974, p. 108; vezi și I. Micu, *op. cit.*, p. 76—81;

³⁰ *Rezistența...*, p. 138—145;

³¹ I. Micu, *op. cit.*, p. 120—225;

³² *Rezistența...*, p. 148;

Gheorghe Perneșiu, Vasile Robu, Iacob Bîrjac, Grigore Cîrțu, Emil Butaș, Gavrilă Inceu, Traian Cupcea, Ioan Fălăuș, Ioan Jecan, Vasile Răcășan și mulți alții³⁵.

Anii care au urmat istoricului act de la 23 August 1944, au dat posibilitatea tineretului muncitor de la orașe și sate să ia parte activă la viața politică a țării, să participe la lupta împotriva rămășițelor fasciste, pentru democratizarea organelor locale ale puterii de stat, pentru înlocuirea prefectilor și primarilor reacționari.

Sub presiunea maselor populare din țară și determinat de presiunea demonstrațiilor din Piața Națiunii din București (februarie 1945), regele Mihai a semnat la 6 martie 1945 decretul de numire a primului guvern de largă concentrare democratică condus de eminentul om politic dr. Petru Groza. Reușita unei noi victorii asupra obscurantismului și împotriva celor care încercau să frneze mersul înainte al poporului român a produs o mare bucurie. Vestea instaurării guvernului a fost primită de către locuitorii sălăjeni cu aceeași bucurie. La 12 martie 1945, dr. Virgil Câmpeanu, primul prefect democrat, într-o telegramă adresată primului ministru arăta: „În numele populației județului Sălaj vă salut cu drag și cu mare bucurie cu ocazia intrării administrației românești în nordul Ardealului. Vă promit că sub conducerea mea pe care am preluat-o în ziua de astăzi pe baza hotărârii Comitetului F.N.D., populațiunea județului, nostru va face de acum înainte tot posibilul ca să realizeze democrația adevărată și ca să vă ajute după modesta sa putere în munca grea ce o duceți spre binele țării, pentru realizarea tuturor scopurilor democratice”³⁶.

Este cunoscut că, după terminarea operațiilor militare pe teritoriul României, sarcina primordială a poporului român a fost refacerea economiei naționale. Economia județului Sălaj era dezorganizată³⁶. Producția micilor industrii pe care le avea Sălajul scăzuse considerabil, iar agricultura realiza producții de cereale foarte mici. Aceiași situație și în transporturi, care funcționau în condiții extrem de grele. Armatele hitleriste și horthyste, în retragerea lor furibundă, au distrus aproape toate podurile de pe drumurile naționale, județene și comunale din Sălaj³⁷. Sabotajul și specula³⁸ agravau și mai mult situația economică a județului. Pentru echilibrarea economiei, prefectul județului Sălaj, cerea realipirea plaselor Carei și Valea lui Mihai, care au un potențial economic mai ridicat³⁹.

Referindu-se la rolul important jucat de către tineretul țării în procesul transformării revoluționar-democratice, tov. Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R. arăta: „O importantă forță socială în lupta împotriva reacțiunii, pentru revendicări democratice s-a dovedit a fi tineretul țării, care și-a afirmat cu vigoare spiritul revoluționar, înaltul simț de răspundere, încredere în politica partidului comunist.

Zeci și zeci de mii de tineri muncitori, țărani, elevi și studenți au răspuns chemării partidului, participând cu elan la acțiunile revoluționare din această perioadă, aducându-și contribuția la marile victorii obținute de clasa muncitoare”⁴⁰.

În bătălia înfăptuirii reformei agrare democratice, tinerii sălăjeni au răspuns chemării P.C.R. și au participat în număr mare în echipe de sprijinirea țăranimii în preluarea pământurilor moșierești.

Sînt reorganizate pe baze noi, democratice, celulele U.T.C., arătîndu-se că ele „trebuie să devină o largă și puternică organizație revoluționară...”, chemate să acționeze cu hotărîre pentru educarea tineretului în spiritul ideologiei clasei muncitoare, al dragostei față de patrie, față de proletariat și de partidul său comunist, pentru mobilizarea tineretului la aplicarea programului și a liniei politice a partidului comunist.

³⁵ Arh. Stat. Sălaj — Zalău, fond Prefectura jud. Sălaj, administrativ, dos. 4087/1945, fila 1;

³⁶ *Idem*, dos. 5107/1945;

³⁷ *Idem*, dos. 5107/1945;

³⁸ *Gazeta oficială a județului Sălaj*, Zalău, I, nr. 6/1945;

³⁹ Arh. Stat. Sălaj — Zalău, fond Prefectura jud. Sălaj, administrativ dos. 5107/1945;

⁴⁰ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, 4, București, 1970, p. 631;

La începutul anului 1945 se constituie și în județul Sălaj organizația județeană a P.C.R.. Aceasta va desfășura în lunile care vor urma, o vastă activitate de clarificare ideologică și politică a muncitorilor și țăranilor sălăjeni, indiferent de naționalitate⁴¹. Sub conducerea organizației județene de partid Sălaj, are loc reînființarea Comitetului județean Sălaj al Uniunii Tineretului Comunist, care aparținea de Regionala U.T.C., din nordul Ardealului, din care mai făceau parte județele: Bihor, Bistrița-Năsăud, Ciuc, Cluj, Mureș, Odorhei, Satu Mare, Solnoc-Dăbica, Turda.

În aprilie 1945 are loc la București plenara C.C. al U.T.C., la care au participat și delegați ai uteciștilor din Sălaj. Plenara a analizat amănunțit contribuția tineretului la lupta maselor populare pentru instaurarea guvernului democratic și a definit sarcinile ce reveneau tineretului în noua etapă, a pus problema creerii unei noi organizații unice a tineretului democrat și antifascist.

Tot în lunile martie și aprilie 1945 și-au desfășurat lucrările la Cluj două conferințe ale Regionalei U.T.C. din nordul Ardealului. La cea de-a doua conferință, care a avut loc în zilele de 20—21 aprilie 1945 și la care au participat 100 de delegați din cele 10 județe, secretarul regionalei arăta că tineretul trebuie educat „într-un spirit cu adevărat democratic”. Totodată se arăta că: „în această perioadă — este vorba de sfârșitul anului 1944 și începutul lui 1945 — U.T.C. s-a întărit în toate județele și a reușit să organizeze cele mai largi mase ale tineretului”. În rezumatul publicat în săptămânalul clujean *Adevărul Ardealului* despre raportul prezentat de delegația Comitetului județean Sălaj al U.T.C. se arăta: „În județul Sălaj nu sint nici fabrici mari, nici uzine și din lipsa acestora nu există nici o pătură muncitorească dezvoltată. De aceea munca organizatorică a U.T.C.-ului este foarte grea. Cu toate acestea organizația județului a început și greutățile oricărui început fiind înlăturate, situația se îmbunătățește. Semnul acestei îmbunătățiri a fost că serbarea dată de U.T.C. a avut un așa mare succes, că a trebuit să fie repetată”.

În cuvîntul său la conferință, delegatul C.C. al U.T.C., înainte de prezenta noua subîmpărțire a Regionalei a arătat: „Conferința aceasta are o importanță excepțională, deoarece se întrunește cu numai câteva zile înainte de 1 Mai. Această zi trebuie să fie ziua înfrățirii întregului tineret, sub steagul luptei antifasciste. Această zi trebuie să fie bilanțul muncii noastre. Tineretul comunist înțelege să lupte pentru unitatea întregului tineret, concentrîndu-și toate forțele în opera de reclădire și democratizare a țării. U.T.C.-ul trebuie să dea membrilor săi o educație marxist-leninistă pentru a putea face față sarcinilor sale...”. La 23 mai 1945 are loc la Zalău, conferința județeană U.T.C. a organizației Sălaj. La lucrările conferinței participă 30 delegați, reprezentînd 30 organizații din județ. De asemenea la lucrări mai participă secretarul Comitetului județean Sălaj al P.C.R., precum și delegați ai uteciștilor din județul Cluj. După „expozeul” în care s-a prezentat „situația și sarcinile ce trebuie să și le ia tineretul”, urmează rapoartele de activitate prezentate de delegați. Ele scot în evidență realizările și în special greutățile pe care uteciștii sălăjeni le-au întîmpinat în munca grea de ștergere a urmelor lăsate de trecerea frontului pe meleagurile silvane. Cu această ocazie sint evidențiate organizațiile U.T.C. din localitățile Cehu Silvaniei și Tășnad, care au „depus o muncă serioasă de organizare și ridicare a tineretului de la țară”⁴².

Așa cum reiese dintr-un raport statistic întocmit de către secretarul Comitetului județean Sălaj al P.C.R., în luna iunie 1945 existau în vechiul județ Sălaj (plasele Carei, Cehu Silvaniei, Crasna, Jibou, Șimleu Silvaniei, Supurul de Jos, Valea lui Mihai și Zalău), un număr de 782 membrii uteciști.⁴³ Această ne-demonstrează cu tărie faptul că tineretul sălăjean s-a orientat foarte bine către organizația revoluționară care le oferea cel mai larg spectru de luptă în spiritul dreptății și echității democratice.

În vara anului 1945 Uniunea Tineretului Comunist a fost dizolvată, iar membrii săi au fost încadrați în noua organizație creată „Tineretul progresist”, dorîndu-se ca aceasta să fie o „organizație unică a tineretului democrat, anti-

⁴¹ Arhiva Comitetului județean Sălaj al P.C.R., fond I, dos. 1/1945;

⁴² *Adevărul Ardealului*, Cluj, I, nr. 13 din 3 iunie 1945;

⁴³ Arhiva Comitetului județean Sălaj al P.C.R., fond I, dos. 1/1945, fila 2f.

fascist, care să cuprindă întreg tineretul din România, indiferent de clasa socială, concepție politică, credință religioasă sau naționalitate⁴⁴. Dizolvarea U.T.C.-ului a constituit o greșeală, iar crearea noii organizații „a fost dăunătoare clasei muncitoare și mișcării democratice a tineretului, căreia i-a slăbit combativitatea și vigilența...”, sublinia Rezoluția plenarei C.C. a P.C.R. din 22—24 decembrie 1948 asupra activității partidului în rindurile tineretului⁴⁵. Constituirea noii organizații avea ca scop „instruirea tinerilor într-un spirit democratic”, „ridicarea intelectuală a tinerilor și înfrățirea claselor prin propagandă, cultură, sport⁴⁶. Noua organizație și-a desfășurat la București în zilele de 23—24 iulie 1945 prima conferință pe țară. Conferința la care au participat și delegați ai tineretului sălăjean „a dat o înaltă apreciere realizărilor democratice ale guvernului dr. Petru Groza, care au creat cadrul de dezvoltare liberă a tineretului exprimând angajamentul tinerei generații de a sprijini în continuare guvernul și poporul român în vasta operă de democratizare a țării⁴⁷.”

Plenara lărgită a C.C. al Tineretului Progresist, ținută în zilele de 10—12 ianuarie 1946, a hotărât participarea tineretului la campania pentru alegerile parlamentare din 1946, alegeri care vor trebui să însemne „victoria deplină a forțelor democratice din România...”⁴⁸. În acest sens, tineretul sălăjean și-a dat tot concursul la buna reușită a pregătirii și desfășurării alegerilor. Parlamentare din noiembrie 1946. Într-o chemare către tineretul din județul Sălaj, dată publicității la 18 august 1946 se arată: „Tineri și tinere... Poporul nostru ne cheamă la luptă, pentru o Românie nouă, democratică, independentă și prosperă. Grupați în organizațiile noastre de tineri luptători, chemînd în jurul nostru pe toți ce-și iubesc patria și-o doresc fericită, pornim la luptă cu tot elanul tineresc pentru victoria B.P.D. în alegeri, pentru îndeplinirea platformei program, pentru un trai mai bun...”⁴⁹, iar la 7 noiembrie 1946 se publica printre altele: „Tineretul de la noi și de pretutindeni trebuie să fie călăuzit pe drumurile binelui și a înțelegerii de-aproape. Unit într-un singur front, el trebuie să fie îndreptarul pașnic al unei lumi la temelia căruia au căzut milioane de ostași. Nu-i îngădui tineretului să cunoască alte drumuri în afară de acelea ale muncii, binelui și a păcii, singurele care duc spre bine și progres. Azi e ceasul care nu ne mai îngăduie șovăieli, ci încredere și un drum drept spre o singură (și) valabilă țintă: Pacea⁵⁰. Alegerile parlamentare din noiembrie 1946 au constituit pentru tineret „o adevărată școală revoluționară, un pas înainte pe drumul clarificării sale politice și ideologice, pe drumul întăririi unității tineretului democrat din România⁵¹.”

La 21 februarie 1947, tineretul muncitor de la Atelierele C.F.R. din București, a lansat un apel adresat întregului tineret din țara noastră privind „unirea într-un singur mănunchi a tuturor forțelor tineretului muncitoresc din România”. În continuare se arată: „Ne trebuie ACUM, în aceste momente de mari prefaceri istorice O SINGURĂ ORGANIZAȚIE, puternică, a noastră, a tuturor tinerilor muncitori și muncitoare, care să stea în fruntea mobilizării întregului tineret democratic, alături de popor⁵². În urma apelului tineretului ceferist din 21 februarie 1947, adresat întregului tineret al țării privind formarea Uniunii Tineretului Muncitoresc, la 23 februarie 1947 tinerii din județul Sălaj, s-au întrunit⁵³ alegînd un comitet de inițiativă „care și-a început munca organizatorică”. Din acest comitet făceau parte printre alții Vasile Bihari, Aurel Vanda, Francisc Szilágy,

⁴⁴ *File din istoria U.T.C.*, ed. II, p. 321;

⁴⁵ *Scînteia*, 8 ianuarie 1949;

⁴⁶ Arh. Stat. Sălaj — Zalău, Fond Prefectura jud. Sălaj, administrativ, dos. 11196/1945. Funcționarea noii organizații a fost aprobată prin Înaltul Decret Lege nr. 595/1945, organizația fiind înregistrată ca persoană juridică la Tribunalul. Ilfov, nr. 29/1945 (vezi și *File din istoria U.T.C.*, p. 321);

⁴⁷ *File din istoria U.T.C.*, p. 324—325;

⁴⁸ *Scînteia*, din 16 ianuarie 1946;

⁴⁹ *Graiul Sălajului*, Zalău, I, nr. 3 din 18 august 1946;

⁵⁰ *Idem*, nr. 15 din 17 noiembrie 1946;

⁵¹ *File din istoria U.T.C.*, ed. I, p. 264;

⁵² *Scînteia*, din 23 februarie 1947;

⁵³ *Graiul Sălajului*, II, nr. 4 din 28 februarie 1947;

Aurel Câmpeanu, Vasile Barna, etc. Într-un raport al Comitetului județean Sălaj al U.T.M., întocmit la 11 martie 1947 se arăta: „Conform hotărârilor Comitetului de inițiativă și după programul de muncă întocmit, s-a început organizarea tinerilor muncitori, formându-se comitete de inițiativă și organizând minguri în întreg județul”⁵⁴. Astfel s-au organizat adunări la Zalău, Jibou, Cehu Silvaniei, Șimleul Silvaniei, Sărmășag, etc. În finalul raportului din 11 martie 1947 se arăta: „Deoarece Tineretul Progresist din Zalău la înființarea U.T.M. nu mai avea nici o activitate, tinerii progresiști au aderat cu toții la U.T.M.”.

Actul de constituire a Uniunii Tineretului Muncitoresc a avut loc în Conferința pe țară, ținută la București între 14—15 martie 1947, unde și tinerii sălăjeni sînt reprezentați prin delegații aleși din rândurile lor. Noua organizație de tineret „a realizat unitatea politică și organizatorică a tineretului muncitoresc, creînd premisele pentru făurirea unei singure organizații revoluționare a întregului tineret din România. Crearea U.T.M. a reprezentat, totodată, un important succes al activității desfășurate de partidul comunist pentru educarea revoluționară, patriotică a tinerei generații”⁵⁵.

La 24 mai 1947, are loc o conferință administrativă a autorităților județene. În cadrul conferinței „s-a relevat necesitatea imperioasă, ca tinerii cei mai aleși, absolvenți de școli primare și a gimnaziilor unice, să fie îndrumați spre cariere practice, în special spre meserii... Îndrumarea tineretului rural spre meserii este un aspect important al viitoarelor acțiuni de industrializare a județului Sălaj”⁵⁶.

După 24 mai 1947, făcîndu-se o analiză a situației tineretului din județul Sălaj, s-a constatat că de la dizolvarea U.T.C. nici o altă organizație de tineret (Tineret Progresist, Frontul Plugarilor, Uniunea Tineretului Socialist, Uniunea Populară Maghiară) n-a fost în stare să încadreze masa tineretului din acest județ, întrucît conducătorii acestor organizații în special ai Tineretului Progresist au fost elemente nereserioase, imorale, astfel au compromis însăși organizația”⁵⁷. Totodată se arată că preoții reformați, ortodocși și în special cei romano-catolici, profitînd de această situație „au căutat să atragă tineretul sub influența lor în diferite organizații religioase de tip fascist (I.K.E., Inka, etc.)”, iar o parte a tineretului muncitor a rămas neorganizat pentru că nu a găsit „nici o comunitate cu organizațiile religioase...”⁵⁸. S-a constatat că tineretul muncitoresc „primște cu dragoste gîndul de unire și de încadrare într-o singură organizație de tineret...”⁵⁹. În raport se menționa ajutorul prețios acordat de către Biroul județean Sălaj al P.C.R. În finalul raportului se menționa că: „Pe lîngă acțiunile culturale și sportive nu uităm nici un moment sarcina noastră principală de a educa tineretul într-un spirit de luptă politică în ideea marxist-leninistă...”. S-au constituit comitete de plasă la Jibou (secretar Mihai Opreș), Șimleu Silvaniei (secretar Vasile Goga), Tășnad (Augustin Căpîlna), Cehu Silvaniei (secretar Iacob Alfred), Nușfalău (secretar Francisc Kesereu), etc. Concomitent s-au organizat în majoritatea satelor sălăjene comitete satești ale U.T.M. În prima parte a anului 1947, Comitetul județean Sălaj al U.T.M. era compus din: Vasile Bihari (secretar județean), Gligore Marian (organizatoric), Vasile Sasu (cultural), Iulia Patai (sportiv), Elisabeta Ienuțaș și Gheorghe Ardelean (instructori)⁶⁰.

Conferința județeană Sălaj a U.T.M. din 21 septembrie 1947, în urma rapoartelor prezentate de către secretarii plășilor, a analizat în mod amănunțit rezultatele obținute în toate sferile de activitate de către tineretul sălăjean, angajat în marea operă de reconstrucție a țării⁶¹. S-au ținut conferințe pentru tineret, s-au format echipe cultural-artistice, polisportive (asociația sportivă „Înfrățirea” s-a constituit în 19 august 1947), brigăzi de reconstrucție din care făceau parte tineri

⁵⁴ Arhiva Comitetului județean Sălaj al P.C.R., fond U.T.M. Sălaj, dos. 1/1947 (în continuare *U.T.M. Sălaj*);

⁵⁵ *File din istoria U.T.C.*, p. 338;

⁵⁶ *Graiul Sălajului*, nr. 12—13 din 5 iunie 1947;

⁵⁷ *U.T.M. Sălaj* — Raport de activitate pe intervalul 20.II.—30.VI.1947 (folosește acest mod de citare pentru motivul că fondul nu este ordonat);

⁵⁸ *Ibidem*;

⁵⁹ *Ibidem*;

⁶⁰ *Ibidem*;

⁶¹ *Graiul Sălajului*, II, nr. 29 din 4 octombrie 1947;

români, maghiari și evrei. Cu acest prilej sînt evidențiate organizațiile U.T.M., plasele Șimleu Silvaniei și Zalău; ultima cu ajutorul Comitetului județean Sălaj al U.T.M. a organizat mai multe „concursuri polisportive în județ, cu echipe care numără peste 100 de membrii, la care s-au obținut rezultate neașteptate”⁶².

Activitatea Comitetului județean Sălaj al U.T.M. s-a desfășurat în a doua parte a anului 1947 „în spiritul celor patru mari sarcini trasate de C.C., adaptat mediului din județul nostru, astfel: a) am început campania de organizare a tineretului de la sate fără să neglijăm organizarea tinerilor muncitori și funcționari de la orașe; b) am început ținerca conferințelor cu subiect ideologic; c) am început o luptă hotărâtă de demascare și nimicire a organizațiilor profasciste I.K.E., Atru, etc.; d) am continuat acțiunile sportive, culturale, revendicative și de reconstrucție”⁶³.

La chemarea comuniștilor, tineretul din Sălaj a participat în număr mare la opera de reconstrucție a țării. Peste tot tineretul de pe meleagurile sălăjene — la fel ca și tineretul întregii țări — s-a afirmat ca un detașament de nădejde. Urmînd exemplul comuniștilor, acesta a participat cu entuziasm la întrecerea patriotică pentru sporirea producției. În județ au luat ființă echipe de mărire a producției. Spre exemplu la Jibou, o echipă de tineri care depun „o muncă serioasă” participă la mărirea producției, iar tinerii încadrați în brigada de reconstrucție construiesc o fîntină și un cazan de apă, necesare la alimentarea locomotivelor cu apă. Asemenea brigăzi au luat ființă în Zalău (brigada „23 August” formată din 25 tineri), Șimleu Silvaniei, Sărmășag, Tihău. Lupoia (tineretul participînd la mărirea producției de cărbune cu 35 t). Astfel numai la sfîrșitul anului 1947 și primele trei luni ale anului 1948, peste 650 de tineri sălăjeni au contribuit la „redresarea economică prin munci voluntare”, lucrînd aproape 4000 de ore care s-au materializat prin repararea a două poduri, curățirea a 18 fîntini, colectarea a peste 4 t. fier vechi, precum și realizarea altor numeroase alte acțiuni⁶⁴. *Graiul Sălajului* consemna aceste realizări în felul următor: „Tineretul județului nostru a pășit cu hotărîre la realizarea unor mici dar importante lucrări în mediul rural-urban și prin aceste mici realizări ca început, la marea operă de reconstrucție a țării...”⁶⁵. Realizările deși erau modeste, față de județele cu o bogată activitate industrială, totuși ele ne demonstrează că avîntul tineretului era de nestăvilit, el integrîndu-se în marele proces de reconstrucție al țării. Tot aici consemnăm faptul că pentru primăvara anului 1948, ca o lucrare importantă de interes național pentru județul Sălaj, era proiectată „construirea liniei ferate Zalău—Cluj, prin Meseș (culmea nordică a munților Apuseni), unde vor trebui tăiate 2 tunele (primul de 3 km, al doilea de cca 1 km; linia totală va fi de 85 km, ce va trece peste 11 stații”⁶⁶. Pentru îndeplinirea acestei lucrări, precum și a altora, secretarul Secției de reconstrucție, Ghiță V. Sabău, propune organizarea unui șantier național la care să lucreze tineretul din raza a șapte județe din Ardealul de Nord.

Două luni mai tirziu de la ultima Conferință județeană (21 septembrie 1947), în decembrie 1947, aproximativ 200 de tineri au participat la o mare adunare desfășurată la Zalău, în sediul U.T.M. Din partea C.C. al U.T.M. participă Soare Enache, care a transmis noile sarcini primordiale „ce preocupă îndeaproape întregul tineret muncitoresc... pentru întărirea și consolidarea democrației populare”⁶⁷. Cel prezenți, în unanimitate, își iau angajamentul de a răspunde chemării C.C. al U.T.M. pentru realizarea sarcinilor care stau în fața tineretului.

Proclamarea Republicii Populare Române a fost primită de către tineretul județului Sălaj, alături de ceilalți locuitori ai județului, cu un entuziasm de nedescris. În cele 24 de adunări⁶⁸ ținute în satele județului în prima parte a lunii

⁶² *Ibidem*;

⁶³ *U.T.M. Sălaj* — Raport de activitate pe intervalul 24.VIII.—30.IX.1947;

⁶⁴ *Graiul Sălajului*, III, nr. 7 din 12 martie 1948;

⁶⁵ *Ibidem*;

⁶⁶ *U.T.M. Sălaj* — Raport de activitate al Secției de reconstrucție pe intervalul 1.IX.—15.XII.1947;

⁶⁷ *Graiul Sălajului*, II, nr. 37 din 19 decembrie 1947;

⁶⁸ *U.T.M. Sălaj* — dosar O.T.S. Sălaj, raport de activitate pe intervalul 5.f.—27.I.1948;

ianuarie 1948, tinerii sălăjeni și-au manifestat bucuria față de evenimentul cu adânci rezonanțe în istoria poporului român.

Printre organizațiile de tineret care activau și în județul Sălaj se număra și Organizația Tineretului Sătesc⁶⁹, înființată la 5 ianuarie 1948. Noua organizație care avea menirea de a cuprinde în rindurile sale masele largi ale tineretului din mediul sătesc și a le antrena alături de celelalte categorii de tineret, de întregul popor, la construcția socialistă a țării⁷⁰ s-a creat din membrii secțiunilor de tineret ale Frontului Plugarilor. Pînă la 26 mai 1948, din 301 localități ale județului Sălaj în 203 localități existau comitete sătești (O.T.S.); 33 organizații U.T.M. s-au transformat în organizații O.T.S. La această dată numărul membrilor organizației era de 5 244 (4 266 băieți și 978 fete)⁷¹. Se arăta că s-au format 5 comitete de plăși din 9 repartizate politic, iar în restul numai colective de inițiativă. Pe teren cultural s-au înființat 58 echipe culturale (13 coruri, 6 echipe de dansuri populare) cu care s-au întreprins 92 acțiuni culturale. Totodată s-au răspindit un mare număr de broșuri, ziare, reviste, etc. În munca de reconstrucție au fost mobilizați 4 508 tineri, care au muncit efectiv 34 055 ore concretizate în 187 acțiuni⁷². Tot în luna mai 1948 se ține primul „congres județean”, la care participă delegați din toate colțurile țării⁷³, este ales un comitet, care avea rolul de a coordona activitatea și munca tineretului, pentru ridicarea nivelului cultural al satelor. La congresul pe țară, care urma să aibă loc în zilele de 29—30 mai 1948 sînt aleși ca delegați Mihai Inovă și Alexandru László.

Organizația număra la 30 decembrie 1948 236 comitete sătești cu un număr de 6911 membrii. Tot la această dată acțiunile cultural-sportive erau susținute de 140 echipe culturale (32 coruri, 28 echipe de dansuri populare, 80 echipe artistice: teatru, montaje) și 28 echipe sportive (20 echipe de fotbal, 6 de atletism, 2 echipe de volei). În cadrul raportului de activitate pe 1 septembrie — 30 decembrie 1948 se arăta că O.T.S. a colaborat cu organizația Sălaj a U.T.M. și U.P.M. „în cadrul F.N.T.D.R. prin sedințe comune și prin acțiuni comune culturale și de reconstrucție”. Frontul Plugarilor a dat „un ajutor efectiv pe teren în munca de întărire a organizațiilor”. La fel și Comitetul județean Sălaj al P.C.R. a sprijinit și îndrumat activitatea desfășurată în cursul anului de către Organizația Tineretului Sătesc din județul Sălaj.

Organizațiile U.T.M. din Sălaj, au dezvoltat în această perioadă (1945—1948) și o bogată activitate cultural-sportivă, ilustrată de altfel și în coloanele organului de luptă democratică *Graiul Sălajului* ce apărea în orașul de reședință Zalău.

În urma hotărîrii Comisiei de redresare economică și stabilizare monetară, la sfîrșitul lunii martie 1948 au început lucrările pe șantierele naționale. Tineretul sălăjean, încadrat și el în Federația Națională a Tineretului Democrat din România, a participat cu însuflețire la realizarea muncilor voluntare de pe șantierele naționale. Numai în cursul anului 1948 au participat pe șantierele naționale 18 brigăzi formate din 1700 de tineri, care au lucrat aproape 800 000 de ore; 12 brigăzi au primit titlul de brigăzi pioner, iar trei au fost evidențiate pentru munca depusă⁷⁴. La fel foarte mulți brigadieri sălăjeni au fost distinși.

⁶⁹ *File din istoria U.T.C.*, p. 341;

⁷⁰ *Idem*, p. 341—342;

⁷¹ *U.T.M. Sălaj* — dosar O.T.S. Sălaj, raport de activitate de la înființare și pînă la 26.V.1948;

⁷² *Ibidem*;

⁷³ *Graiul Sălajului*, III, nr. 18 din 29 mai 1948;

⁷⁴ *Idem*, III, nr. 45 din 4 decembrie 1948; la reîntoarcerea primei brigăzi sălăjene de pe șantierul tineretului, ziarul județean *Graiul Sălajului* consemna în coloanele sale următoarele realizări: au lucrat 79 de zile, echivalent în 43 675 ore, materializate în 11 702 m³ săpături, 1 142 m² nivelat terenuri, 275 vagoane încărcat și descărcat, au lucrat complet 280 m din calea ferată Salva-Vișeu, au introdus o inovație în muncă „care va ușura mult munca brigadierilor cari au rămas pe șantier”; s-a plecat cu un efectiv de 25% analfabeți, la întoarcere toți știau citi și scrie. Pe baza acestor realizări, brigadierii sălăjeni au deținut de patru ori steagul sectorului I, la 23 mai au fost evidențiați între cele 86 brigăzi, iar la 6 iulie 1948 „a devenit prima brigadă pionieră” (nr. 24 din 10 iulie 1948);

Între 22—24 decembrie 1948, a avut loc la București, plenara C.C. al P.C.R. care a analizat activitatea partidului în rindurile tineretului. În Rezoluția plenarei se arăta printre altele: „Trecerea la construirea socialismului în țara noastră pune în fața partidului sarcina mobilizării forțelor populare în frunte cu clasa muncitoare, pentru a putea îndeplini cu succes marea misiune istorică a proletariatului. În aceste condiții, problema organizării tineretului muncitor, sub conducerea partidului, prezintă o mare importanță politică, deoarece prin marea sa energie, entuziasmul creator și dinamismul său, tineretul muncitor reprezintă un factor de seamă al luptei pentru construirea socialismului”⁷⁵. În lucrările sale, plenara a arătat că organizarea tineretului în diferite organizații separate „a constituit o piedică în calea dezvoltării normale a mișcării tineretului”. Totodată se arăta că „organizația unică a tineretului muncitor va fi organizația revoluționară de masă a tineretului muncitor de la orașe și sate, bazată pe principiile luptei de clasă și a proletariatului, condusă de Partidul Muncitoresc Român și călăuzită de învățătura marxist-leninistă”⁷⁶. De aceea, tineretul comunist din întreaga țară, în activitatea sa permanentă, a militat cu perseverență pentru făurirea unei organizații unice a tineretului muncitoresc. În *Apelul* lansat la începutul lui ianuarie 1949 de către C.C. al U.T.M., și adresat tuturor organizațiilor care alcătuiau F.N.T.D.R., se arăta: „Printr-o organizație unică a tineretului muncitor, organizație revoluționară crescută și educată de partid în spiritul marxism-leninismului, vom putea îndeplini cu cinste sarcinile mărețe care ne stau în față. Prin crearea unei organizații unice revoluționare a tineretului muncitor, noi vom putea mobiliza masele de milioane ale tineretului la uriașa operă de transformare a țării noastre într-o țară socialistă”⁷⁷. *Apelul*, publicat în presa de tineret (*Tinărul muncitor* din 10. I. 1949) a fost primit cu entuziasm și de către tineretul sălăjean.

La 15 ianuarie 1949, are loc la Zalău o ședință cu activul județean al organizației de tineret⁷⁸, la care a participat Roșca Tănase, secretarul organizației Sălaj a P.C.R., precum și un instructor al Comisiei centrale de unificare a tineretului. A fost prelucrată Rezoluția C.C. al P.C.R. cu privire la activitatea partidului în rindurile tineretului. După ce s-a arătat rolul tineretului în opera de construire a socialismului, precum și importanța pe care o are acțiunea de unificare a tineretului, s-a ales Comitetul județean de unificare din Sălaj din care făceau parte: Simion Fărcaș, Traian Maghiar, Gheorghe Göbel, Vasile Buda, Ioan Moldovan, Gőndör Adalbert și Dominic Luca⁷⁹. Prin formarea acestei Comisii, Comitetul județean Sălaj al F.N.T.D.R. este dizolvat. S-a format un corp de inspectori județeni, care s-au deplasat în toate plășile județului Sălaj, pentru a coordona acțiunea de unificare.

În cinstea conferinței județene mulți tineri sălăjeni au contribuit prin puterea muncii lor la sporirea producției zilnice, precum și la alte activități de reconstrucție. Astfel tinerii de la Exploatarea minieră din Sărmășag au contribuit la mărirea producției cu 10%. Același lucru și la minele de la Tihău și Surduc. În primul trimestru al anului 1949 s-au organizat 215 acțiuni de muncă patriotică, respectiv 30 922 ore și la care au luat parte 4 147 tineri.

Acțiunea de unificare a tineretului sălăjean are loc în ziua de 27 februarie 1949, cind 221 de delegați au participat la conferința care s-a desfășurat la Zalău. În luările de cuvânt, discuțiile care au urmat, s-a arătat că peste 12 000 de tineri au participat la ședințele în care s-a prelucrat Rezoluția C.C. al P.C.R. cu privire la activitatea partidului în rindurile tineretului și că tinerii și-au exprimat bucuria de-a colabora cu toții într-o organizație unică⁸⁰. De altfel, o lună mai târziu,

⁷⁵ *Scinteia* din 8 ianuarie 1949;

⁷⁶ *Ibidem*;

⁷⁷ *File din istoria U.T.C.*, p. 351;

⁷⁸ Organizația Sălaj a F.N.T.D.R. era compusă la începutul lunii ianuarie 1949 din următoarele organizații: U.T.M. (1654 membrii), O.T.S. (7774 membrii), U.P.M. (2500 membrii) și U.A.E.R. (1007 membrii), cu un total de 12 935 membrii, cf. *U.T.M. Sălaj* — raport de activitate al Comisiei de unificare a tineretului din județul Sălaj pe intervalul 10—28.I.1949;

⁷⁹ *Gratul Sălajului*, IV, nr. 3 din 21 ianuarie 1949;

⁸⁰ *Idem*, IV, nr. 10 din 7 martie 1949;

cu ocazia deschiderii săptămânii mondiale a tineretului, Vasile Bilanici — membru în Biroul județean Sălaj al U.T.M. — arăta: „În numele tineretului din Sălaj, ne luăm angajamentul de a face din organizația noastră, o adevărată școală de constructori ai socialismului și comunismului, de a educa tineretul muncitor în spiritul dragostei față de partidul clasei muncitoare, față de republica noastră”⁸¹.

Făurirea Uniunii Tineretului Muncitoresc a avut o deosebită însemnătate, constituind un mare succes în dezvoltarea mișcării revoluționare a tineretului din țara noastră.

Însuflețit de simțul patriotic, tineretul din județul Sălaj a înțeles chemarea partidului și și-a pus tot dinamismul muncii sale atât la munca de reconstrucție și refacerea țării cât și la activitatea culturală și de propagandă în rindul maselor pentru a contribui la suflul nou, la construirea unei vieți noi în România. •

DORU E. GORON

ASPECTS OF THE REVOLUTIONARY AND DEMOCRATIC MOVEMENT OF THE YOUTH IN SĂLAJ DISTRICT (1890—1949)

(S u m m a r y)

The present paper tries to show some aspects of the revolutionary and democratic movement of the youth in Sălaj district between the late 19th century and 1949. The latter date represents the year of the unification of the youth movement in the Union of the Communist Youth (Uniunea Tineretului Muncitor Communist). The first forms of youth organisation are discussed, accent being laid upon the participation of the youth in the working class movement and in the socialist reconstruction after 1945.

Documentation is drawn from the State Archives of the district and from the contemporary newspapers.

⁸¹ *Idem*, IV, nr. 13 din 26 martie 1949;